

<http://dx.doi.org/10.15295/bmij.v2i3.84>

SERMAYE PİYASASI KURULU'NUN İDARİ PARA CEZASI UYGULAMALARININ İLGİLİ MEVZUAT AÇISINDAN İNCELENMESİ

Fatih GÜÇLÜ¹
Metin KILIÇ²

Başvuru Tarihi: 10.09.2014
Kabul Tarihi: 29.09.2014

ÖZ

Sermaye piyasalarının güven ve istikrar içinde faaliyet göstermesi, yatırımcıların haklarının korunması ve kamunun aydınlatılması gibi amaçları yerine getirmek için Sermaye Piyasası Kurulu (SPK), sermaye piyasalarında denetim ve gözetim faaliyetinde bulunmaktadır. Denetim faaliyeti sonucunda SPK, tabi olduğu mevzuatın vermiş olduğu yetki çerçevesinde, mevzuata aykırı bulduğu hususlara ilişkin olarak başta idari para cezaları olmak üzere çeşitli yaptırımlarda bulunabilir. Bu çalışmanın konusu; SPK'nın 2006-2013 yılları arasında, payları Borsa İstanbul'da (BIST) işlem gören şirketlere ilişkin gerçekleştirdiği idari para cezası (İPC) uygulamalarıdır. Çalışmanın amacı; SPK'nın tabi olduğu mevzuatın kendisine verdiği yetki çerçevesinde yapmış olduğu denetimler sonucunda, mevzuatın hangi hükümlerine aykırılık nedeniyle idari para cezası uygulamasında bulunduğu tespitini yapmaktır. Araştırmanın sonucuna göre SPK en çok özel durum açıklamalarına ilişkin mevzuat nedeniyle idari para cezası uygulamasında bulunmuştur.

Anahtar Sözcükler: Sermaye Piyasası Kurulu, Denetim, BIST

JEL Kodları: M42, M48, M49

AN INVESTIGATION ABOUT ADMINISTRATIVE FINE APPLICATIONS OF CAPITAL MARKET BOARD ACCORDING TO RELATED STATUTE LAW

Abstract

The Capital Market Board (CMB), carry outs audit and surveillance activities in capital markets in order to provide safety and stability of capital markets, protect the rights of investors and fulfill public disclosure. In consequence of audit activity, the CMB, within the scope of power which has been given by the statute law can apply some sanctions, such as administrative fine. The subject of the study is administrative fine applications imposed by the CMB on companies whose shares are processed in the Borsa Istanbul (BIST), between 2006 and 2013. The aim of this study is to determine due to the infringement of which provisions of the statute law which cause administrative fines as a result of te CMB's audit activity within the scope of power which has been given by the statute law. According to this research's result, CMB mostly executed administrative fines in consequence of statute law related to material disclosure.

¹ Arş. Gör., Karabük Üniversitesi, İşletme Fakültesi, fatihguclu@karabuk.edu.tr

² Yrd. Doç. Dr., Karabük Üniversitesi, İşletme Fakültesi, metinkilic@karabuk.edu.tr

Keywords: Capital Market Board, Audit, the BIST

JEL Codes: M42, M48, M49

1. Kuramsal Çerçeve

1.1. Sermaye Piyasası Kurulu

Sermaye Piyasası Kurulu, 30.07.1981 tarihli 17416 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu (SPKn) ile kurulmuştur. Bu kanuna göre SPK, kamu tüzel kişiliğine sahip, idari ve mali özerkliği olan bir kurul olarak teşekkül edilmiştir (2499 sayılı Mülga SPKn: m. 17). SPK, halka arz faaliyetlerinin, borsaların, halka açık şirketlerin, aracı kurum ve kuruluşların denetlenmesi gibi pek çok faaliyetle birlikte sermaye piyasalarını düzenleyen önemli bir kuruluştur (Karan, 2001: 67-68).

Sermaye piyasalarının etkin bir şekilde çalışabilmesi ve gelişmesi için; yatırımcıların haklarının korunması, piyasa işlemlerinin açık ve şeffaf şekilde yapılması, eşit rekabet koşullarının sağlanması gerekir (Yahyaoglu ve Korkmaz, 2012: 4). Ülkemizde, sermaye piyasası faaliyetlerinin yapıldığı bütün ülkelerde olduğu gibi sermaye piyasalarının gelişmesine, yatırımcının zarar görmemesine yönelik önlemler alınmıştır (Yasin, 2002: 59). Bu önlemlerden birisi olarak Sermaye Piyasası Kanunu çıkarılmış ve bu kanunla birlikte Sermaye Piyasası Kurulu ihdas edilmiştir.

SPK’nın temel amacı, sermaye piyasalarının çalışma şekillerini belirlemek, fon talep edenlerin piyasadan etkin bir biçimde yararlanmalarını sağlamak, tasarruf sahiplerinin haklarını korumak ve piyasaların sağlıklı çalışmasını sağlamaktır (Ergincan, 2013: 83).

SPK kurulurken A.B.D. ’deki U.S. Securities and Exchange Commission (SEC – A.B.D. Menkul Kıymetler ve Borsa Komisyonu) örnek alınmıştır (Yasin, 2002: 61). Bu bağlamda SEC de amaçlarının yatırımcıyı korumak, piyasanın adilliğini, düzenini ve etkinliğini korumak ve sermaye birikimine yardımcı olmak olduğunu belirtmiştir (“SEC: What We Do”, 2014). Görüldüğü üzere, sermaye piyasalarını düzenleyen kuruluşlar farklı ülkelerde de olsalar, aynı doğrultudaki amaçlara ulaşmak için çalışmaktadırlar.

1.2. SPK’nın Denetim Faaliyeti

SPK tarafından yapılan denetimlerde, SPK mevzuatına tabi olan kurumların ve kişilerin, SPKn ve ilgili mevzuatta belirlenen kurallara uygun olarak faaliyet gösterip göstermedikleri kontrol edilmektedir (Akgül, 2000: 32). SPK yapmış olduğu denetim faaliyetiyle, mevzuata aykırı eylemlerin ve olası risklerin tespit edilmesini ve yapılan tespitler ve uygulamada

rastlanan sorunlar çerçevesinde mevzuatta gerekli düzenlemelerin yapılmasını amaçlamaktadır (“SPK: 2013 Yılı Faaliyet Raporu”, 2014: 80).

SPK, sermaye piyasalarında denetim yapma yetkisini 6362 sayılı SPKn’den almaktadır. SPKn’nin, SPK’nın görev ve yetkileri ile ilgili hükümleri içeren 128. maddesinde, SPK’nın görevleri arasında “sermaye piyasasının gelişmesini sağlamak amacıyla yeni sermaye piyasası kurumlarına ve araçlarına ilişkin usul ve esasları düzenlemek ve bunları denetlemek” hükmü ile “sermaye piyasası kurumlarının, halka açık şirketlerin, borsaların ve öz düzenleyici kuruluşların bilgi sistemlerinin işletimine ve SPKn çerçevesindeki denetimine ilişkin usul ve esasları belirlemek” hükmü yer almaktadır. Ayrıca yine SPKn’nin çeşitli maddelerinde, SPK’ya sermaye piyasası kurumları, sermaye piyasası araçları, borsalar ve kanunen yetki alanına giren pek çok konu üzerinde denetim ve gözetim yetkisi veren hükümler bulunmaktadır (“SPK: Kurulun Temel Fonksiyonları”, 2014).

SPK’nın denetim faaliyeti, genellikle piyasa gözetim sürecinde ya da işletmelerin faaliyetlerinin takibinde göze çarpan olumsuzluklar ve şikayetler sonucunda başlatılır (Karakaş, 2008: 113). Denetim faaliyeti, SPK başkanı tarafından oluşturulan denetim programı kapsamında yürütülür. Ancak SPK başkanı gerekli gördüğü takdirde, program dışı denetim süreci başlatabilir (6362 sayılı SPKn: m. 88/2). Denetim sürecini başlatan olguları SPK şu şekilde sıralamıştır (“SPK: 2013 Yılı Faaliyet Raporu”, 2014: 80).

- Denetim programları,
- Yatırımcı şikayetleri,
- SPK birimlerinin bildirimleri,
- Borsa İstanbul ve diğer kamu kurumlarının bildirimleri,
- Basın ve diğer haber kaynakları,
- Ekonomide yaşanan olağanüstü gelişmeler.

SPK, sermaye piyasalarında yaptığı denetimi, kurumun meslek personeli vasıtasıyla yerine getirir. SPK, denetim faaliyetlerine ilişkin önemlilik ve öncelik ilkeleri ile risk değerlendirmelerinde dikkate alınacak ölçütleri ve uygulama esaslarını belirler (6362 sayılı SPKn: m. 88/1, 88/2). SPK’nın, piyasa denetimi ve gözetiminden sorumlu birimi Piyasa Gözetim ve Denetim Dairesi Başkanlığı’dır.

1.2.1. İdari Para Cezaları

Sermaye piyasalarının sağlıklı bir şekilde işlemesi, kurumların ve şahısların güvenli ve istikrarlı bir ortamda faaliyet göstermelerini sağlamak amacıyla SPK tarafından uygulanan

yaptırımlardan birisi idari para cezalarıdır. Bu başlık altında, SPK'nın idari para cezalarını hangi usullerle uyguladığı ve hangi durumlarda idari para cezalarına hükmedebileceği incelenecektir.

Sermaye Piyasası Kanunu'nda, hangi durumlarda SPK tarafından idari para cezası uygulanacağı “İdari Para Cezası Gerektiren Fiiller” bölümünde düzenlenmiştir. SPK, kanunun bu bölümünde adı geçen fiillerin dışında, SPKn hükümlerine dayanılarak düzenlenen yönetmelik, tebliğ ve kurul kararlarının ihlallerini gerekçe göstererek de idari para cezasına hükmedebilir (“SPK: İdari Para Cezaları”, 2014). Bu durumun nedeni, SPKn'nin 103. maddesindeki, “SPKn'ye dayanılarak yapılan düzenlemelere, belirlenen standart ve formlara ve SPK tarafından alınan genel ve özel nitelikteki kararlara aykırı hareket eden kişilere idari para cezası verilir” hükmüdür. Böylelikle SPK'nın denetim yapabileceği alan oldukça geniş tutulmuştur (Çetin, Töremiş ve Cantimur, 2014: 225).

1.2.2. İdari Para Cezası Gerektiren İşlem ve Eylemler

SPK tarafından hangi durumlarda idari para cezası uygulamasında bulunulacağı, SPKn'nin 103. ve 104. maddelerinde piyasa bozucu eylemler ve genel esaslar başlıkları ile açıklanmıştır. Bu başlık altında, bu işlem ve eylemlerin neler olduğuna değinilecektir.

SPKn, piyasa bozucu eylemleri şu şekilde tanımlamıştır; “Makul bir ekonomik veya finansal gerekçeyle açıklanamayan, borsa ve teşkilatlanmış diğer piyasaların güven, açıklık ve istikrar içinde çalışmasını bozacak nitelikteki eylem ve işlemler, bir suç oluşturmadığı takdirde, piyasa bozucu nitelikte eylem sayılır.” (6362 sayılı SPKn: m. 104). SPK tarafından, söz konusu eylemler hakkında, 2014 yılında Piyasa Bozucu Eylemler Tebliği yayınlanmıştır. Bu tebliğde piyasa bozucu eylemler; içsel bilgi veya sürekli bilgilere ilişkin piyasa bozucu eylemler, emir veya işlemlere ilişkin piyasa bozucu eylemler, iletişim veya haberleşme yoluyla işlenen piyasa bozucu eylemler ve diğer piyasa bozucu eylemler olarak sınıflandırılmış ve söz konusu eylemlerin niteliği ayrıntılı olarak açıklanmıştır (SPK, Piyasa Bozucu Eylemler Tebliği [PBET]).

SPKn'nin “İdari Para Cezası Gerektiren Fiiller” bölümünde, piyasa bozucu eylemlerin dışında hangi durumlarda idari para cezası uygulamasında bulunulacağı açıklanmıştır. Söz konusu fiiller ve yaptırımları şunlardır;

- SPKn'ye dayanılarak yapılan düzenlemelere, belirlenen standart ve formlara ve SPK tarafından alınan genel ve özel nitelikteki kararlara aykırı hareket eden kişilere yirmi bin Türk Lirasından iki yüz elli bin Türk Lirasına kadar idari para cezası verilir. Ancak,

yükümlülüğe aykırılık dolayısıyla menfaat temin edilmiş olması hâlinde verilecek idari para cezasının miktarı bu menfaatin iki katından az olamaz (6362 sayılı SPKn, md. 103/1). Bu hükümlere aykırı hareket kişinin bir özel hukuk tüzel kişisi olması halinde, tüzel kişi hakkında da aynı meblağlarda idari para cezası verilir. Aykırılığın, temsilcisi olunan veya adına hareket edilen tüzel kişinin zararına bir sonuç doğurması halinde, tüzel kişiye idari para cezası verilmez (6362 sayılı SPKn: m. 103/2).

- SPKn'de belirtilen pay alım teklifi zorunluluğu esasları kapsamında ve gerekirse SPK tarafından verilebilecek ek süre zarfında pay alım teklifi zorunluluğunu yerine getirmeyen gerçek ve tüzel kişiler hakkında, pay alım teklifine konu payların toplam bedeline kadar idari para cezası verilir (6362 sayılı SPKn: m. 103/3).

- SPK tarafından izin verilen haller hariç olmak üzere ve SPK tarafından belirlenen zaman dilimi içinde ilgili sermaye piyasası araçlarının alım satımından kazanç elde eden ihraççıların yönetim kurulu üyeleri ve yöneticileri elde ettikleri net kazancı ihraççıya vermekle yükümlüdürler. Bu yükümlülüğü otuz gün içinde yerine getirmeyenler hakkında elde ettikleri menfaatin iki katı idari para cezası verilir (6362 sayılı SPKn: m. 103/4).

- TSPB üyelerinden, TSPB statüsüne ve TSPB tarafından alınacak kararlara uymayanlara, TSPB tarafından beş bin Türk Lirasından elli bin Türk Lirasına kadar idari para cezası verilir (6362 sayılı SPKn: m. 103/5).

- Halka açık ortaklıklar ve kolektif yatırım kuruluşları ile bunların iştirak ve bağlı ortaklıklarının, esas sözleşmeleri veya iç tüzükleri çerçevesinde basiretli ve dürüst bir tacir olarak veya piyasa teamülleri uyarınca karlarını ya da malvarlıklarını korumak veya artırmak için yapmaları beklenen faaliyetleri yapmamaları yoluyla ilişkili oldukları gerçek veya tüzel kişilerin karlarının ya da malvarlıklarının artmasının sağlanması halinde ilgili tüzel kişiye yirmi bin Türk Lirasından iki yüz elli bin Türk Lirasına kadar idari para cezası verilir. Ancak, verilecek idari para cezasının miktarı elde edilen menfaatin iki katından az olamaz (6362 sayılı SPKn: m. 103/6).

2. Sermaye Piyasası Kurulu'nun İdari Para Cezası Uygulamalarının İlgili Mevzuat Açısından İncelenmesi

2.1. Araştırmanın Metodolojisi

Bu araştırma, SPK'nın tabi olduğu mevzuatın kendisine verdiği yetki çerçevesinde yapmış olduğu denetimler sonucunda, mevzuatın hangi hükümlerine aykırılık nedeniyle idari para cezası uygulamasında bulunduğu tespitini yapmayı amaçlamaktadır.

Araştırma, SPK'ya tabi olan şirketlerin almış oldukları cezaların nedenlerinin tespit edilmesi ve bu konuda denetçilere ve uygulayıcılara yol göstermesi açısından önemlidir. Ayrıca, sermaye piyasalarında faaliyet gösteren şirketlere hangi konulara önem vermeleri gerektiği ve mevzuata uyum yönünden kılavuz niteliğinde bir çalışmadır.

Çalışmada konu edilen, SPK'nın 2006-2013 yılları arasında, payları BIST'te işlem gören şirketlere, vermiş olduğu İPC'lerle ilgili verilerin dayanağı SPK'dır. Çalışmada tasnif edilen İPC'ler, verildikleri yıllara ait olmayabilir. Söz konusu İPC'ler, verildikleri yıllarda yapılan denetimler sonucunda mevzuata aykırılıkları tespit edilen ancak aykırılığın vuku bulunduğu dönem daha önceki yıllara ait olan İPC'lerdir. SPK bültenlerinde; bir kısım tebliğler ve çeşitli mevzuat ile ilgili verilmiş İPC'lerde, İPC tutarı ve sayılarının, birden çok İPC için tek tutar ve sayı olarak yazılmış olması, hangi İPC için hangi tutarda ceza verildiğinin sınıflandırılmasını engellemektedir. Bahsedilen durumda olan İPC'ler için aynı ceza birden fazla mevzuata dahil edilmiştir. Bu durumun sebebi, SPK'nın açıklamalarında, hangi mevzuat için ayrı ayrı ne kadar İPC'nin verildiğinin net olarak belirtilmemesinden kaynaklanmaktadır. Araştırmada tarama tekniği kullanılmıştır. SPK'nın 2006-2013 yılları arasında yapmış olduğu denetimlere verilen idari para cezaları ve bu nedenleri araştırılmıştır. Araştırmanın verileri SPK web sitesinden ve SPK tarafından yayınlanan haftalık bültenlerden elde edilmiştir. Bu süreçte 2006-2013 yılları arasında, SPK tarafından yayınlanan haftalık bültenlerden 85 tanesi taranmıştır. Verilerin doğruluğunun teyit edilmesi açısından, SPK'nın 2006-2013 yılları sonunda kamuya açıkladığı faaliyet raporları da incelenmiştir. Bahsi geçen kaynaklar taranarak elde edilen bulgulara ilişkin tablo tarafımızdan oluşturulmuştur.

2.2. Araştırmanın Bulguları ve Değerlendirilmesi

SPK'nın 2006-2013 yılları arasında yapmış olduğu denetimlere verilen idari para cezaları ve bu cezaların hangi mevzuata aykırılıktan kaynaklandığı oluşturulan Tablo 1'de sunulmuş ve sonrasında değerlendirilmiştir.

Tablo 1: Payları BIST'te İşlem Gören Şirketlerin Ceza Aldıkları Mevzuat ve Ceza Tutarları

Mevzuat	Yıl	Ceza Sayısı	Ceza Tutarı
Seri: I No: 40 Payların Kurul Kaydına Alınmasına ve Satışına İlişkin Esaslar Tebliği	2011	1	114.464 ₺
	2012	1	75.000 ₺
Seri: II No: 22 Borçlanma Araçlarının Kurul Kaydına Alınması ve Satışına İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ	2013	1	64.680 ₺
Seri: IV No: 27 Sermaye Piyasası Kanununa Tabi Olan Halka Açık Anonim Ortaklıkların Temettü ve Temettü Avansı Dağıtımında Uyacakları Esaslar Hakkında Tebliğ	2009	2	127.000 ₺
	2011	1	15.000 ₺
	2012	1	34.340 ₺
	2013	1	20.000 ₺

Seri: IV No: 41 Sermaye Piyasası Kanunu'na Tabi Olan Anonim Ortaklıkların Uyacakları Esaslar Hakkında Tebliğ	2010	1	131.634 ₺
	2012	1	85.850 ₺
Seri: IV No: 54 Kurumsal Yönetim İlkelerinin Belirlenmesine ve Uygulanmasına İlişkin Tebliğ	2006	1	10.000 ₺
Seri: V No: 6 Aracılık Faaliyetinde Belge ve Kayıt Düzeni Hakkında Tebliğ	2008	4	227.546 ₺
	2010	1	16.800 ₺
	2011	1	114.464 ₺
	2012	1	135.926 ₺
	2013	1	55.476 ₺
Seri: V No: 46 Aracılık Faaliyetleri ve Aracı Kuruluşlara İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ	2006	1	50.000 ₺
	2007	4	225.680 ₺
	2008	5	271.380 ₺
	2011	1	114.464 ₺
	2013	1	55.476 ₺
Seri: V No: 59 Portföy Yöneticiliği Faaliyetine ve Bu Faaliyette Bulunacak Kurumlara İlişkin Esaslar Tebliği	2009	1	16.800 ₺
Seri: V No: 65 Sermaye Piyasası Araçlarının Kredili Alım, Açığa Satış ve Ödünç Alma ve Verme İşlemleri Hakkında Tebliğ	2007	1	11.836 ₺
	2008	2	23.672 ₺
	2009	3	95.508 ₺
	2011	3	1.105.868 ₺
	2012	1	135.926 ₺
	2013	2	92.460 ₺
Seri: V No: 68 Aracı Kurumlarda Uygulanacak İç Denetim Sistemine İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ	2006	1	10.980 ₺
Seri: VI No: 11 Gayrimenkul Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliği	2010	1	33.600 ₺
	2012	1	18.492 ₺
Seri: VI No: 15 Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliği	2013	1	20.000 ₺
Seri: VI No: 30 Menkul Kıymet Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliği	2012	1	20.389 ₺
Seri: VIII No: 39 Özel Durumların Kamuya Açıklanmasına İlişkin Esaslar Tebliği	2006	11	216.860 ₺
	2008	4	78.196 ₺
	2009	7	219.232 ₺
	2010	2	45.632 ₺
	2011	1	71.836 ₺
	2012	1	80.400 ₺
	2013	1	300.000 ₺
Seri: VIII No: 54 Özel Durumların Kamuya Açıklanmasına İlişkin Esaslar Tebliği	2009	3	83.760 ₺
	2011	11	2.522.968 ₺
	2012	7	473.529 ₺
	2013	10	967.382 ₺
Seri: X No: 22 Sermaye Piyasasında Bağımsız Denetim Standartları Hakkında Tebliğ	2008	1	38.672 ₺
Seri: XI No: 1 Sermaye Piyasasında Mali Tablo ve Raporlara İlişkin İlke ve Esaslar Hakkında Tebliğ	2006	1	10.000 ₺
Seri: XI No: 25 Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ	2009	4	87.340 ₺
	2012	1	11.836 ₺
Seri: XI No: 29 Sermaye Piyasasında Finansal Raporlamaya İlişkin Esaslar Tebliği	2009	1	45.504 ₺
	2010	1	16.800 ₺

	2012	5	602.732 ₺
	2013	2	421.846 ₺
Kurul Kararına Aykırılık	2008	2	26.836 ₺
	2009	9	242.800 ₺
	2010	4	280.068 ₺
	2011	2	131.634 ₺
	2012	1	20.389 ₺
	2013	6	634.944 ₺
	Muhasebe Düzenlemelerine Aykırılık	2012	3
Kanun Hükmüne Aykırılık	2007	1	11.836 ₺
Özel Durum Açıklamalarına İlişkin Rehber'e Aykırılık	2013	3	380.000 ₺
Toplam			11.708.821 ₺

Tablo 1’de görüldüğü üzere, “Seri: I No: 40 Payların Kurul Kaydına Alınmasına ve Satışına İlişkin Esaslar Tebliği”ne aykırı işlemlerden ötürü, payları BIST’te işlem gören şirketlere 2011 ve 2012 yıllarında 1’er İPC verilmiştir. Bu tebliğ ile ilgili olarak payları BIST’te işlem gören şirketlere 2011 yılında 114.464 ₺ ve 2012 yılında 75.000 ₺ İPC uygulanmıştır.

Tablo 1’den de anlaşılacağı üzere, “Seri: II No: 22 Borçlanma Araçlarının Kurul Kaydına Alınması ve Satışına İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ”e aykırılık dolayısıyla payları BIST’te işlem gören şirketlere 1 adet İPC verilmiştir. Söz konusu İPC’nin tutarı 64.680 ₺’dir.

Tablo 1’de görüldüğü gibi, “Seri: IV No: 27 Sermaye Piyasası Kanununa Tabi Olan Halka Açık Anonim Ortaklıkların Temettü ve Temettü Avansı Dağıtımında Uyacakları Esaslar Hakkında Tebliğ”e aykırılık nedeniyle payları BIST’te işlem gören şirketlere 2009 yılında 2, 2011, 2012 ve 2013 yıllarında 1’er olmak üzere toplam 5 adet İPC verilmiştir. Söz konusu İPC tutarları; 2009 yılında 127.000 ₺, 2011 yılında 15.000 ₺, 2012 yılında 34.340 ₺ ve 2013 yılında 20.000 ₺ olmak üzere toplam 181.340 ₺ olarak uygulanmıştır.

Tablo 1’de görüldüğü üzere, “Seri: IV No: 41 Sermaye Piyasası Kanunu’na Tabi Olan Anonim Ortaklıkların Uyacakları Esaslar Hakkında Tebliğ”e aykırılıktan ötürü, payları BIST’te işlem gören şirketlere 2010 ve 2012 yıllarında 1’er adet İPC verilmiştir. Söz konusu İPC’lerin tutarı 2010 yılında 131.634 ₺ ve 2012 yılında 85.850 ₺’dir.

Tablo 1’de görüldüğü üzere, “Seri: IV No: 54 Kurumsal Yönetim İlkelerinin Belirlenmesine ve Uygulanmasına İlişkin Tebliğ”e aykırı işlemler dolayısıyla, payları BIST’te işlem gören şirketlere 10.000 ₺ tutarında 1 adet İPC verilmiştir.

Tablo 1’de görüldüğü üzere, “Seri: V No: 6 Aracılık Faaliyetinde Belge ve Kayıt Düzeni Hakkında Tebliğ” ile ilgili olarak payları BIST’te işlem gören şirketlere 2008 yılında 4, 2010,

2011, 2012 ve 2013 yıllarında 1'er adet olmak toplam 7 adet İPC uygulanmıştır. Bu İPC'lerin toplam tutarı 550.212 ₺'dir.

Tablo 1'de görüldüğü gibi, "Seri: V No: 46 Aracılık Faaliyetleri ve Aracı Kuruluşlara İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ"e aykırılıktan dolayı payları BIST'te işlem gören şirketlere 2006 yılında 1 adet 50.000 ₺, 2007 yılında 4 adet toplam 225.680 ₺, 2008 yılında 5 adet toplam 271.380 ₺, 2011 yılında 1 adet 114.464 ₺ ve 2013 yılında 1 adet 55.476 ₺ tutarında İPC uygulanmıştır. Söz konusu İPC'lerin toplam tutarı 717.000 ₺'dir.

Tablo 1'den de anlaşılacağı gibi, "Seri: V No: 59 Portföy Yöneticiliği Faaliyetine ve Bu Faaliyette Bulunacak Kurumlara İlişkin Esaslar Tebliği"ne aykırılıktan dolayı, payları BIST'te işlem gören şirketlere 1 adet 16.800 ₺ tutarında İPC verilmiştir. Söz konusu İPC uygulaması 2009 yılında gerçekleşmiştir.

Tablo 1'de görüldüğü üzere, "Seri: V No: 65 Sermaye Piyasası Araçlarının Kredili Alım, Açığa Satış ve Ödünç Alma ve Verme İşlemleri Hakkında Tebliğ"e aykırılıktan dolayı payları BIST'te işlem gören şirketlere 2007 yılında 1 adet 11.836 ₺, 2008 yılında 2 adet toplam 23.672 ₺, 2009 yılında toplam 95.508 ₺, 2011 yılında toplam 1.105.868 ₺, 2012 yılında 1 adet 135.926 ₺ ve 2013 yılında 2 adet toplam 92.460 ₺ İPC uygulanmıştır. Söz konusu İPC'lerin toplam tutarı 1.465.270 ₺'dir.

Tablo 1'de görüldüğü gibi, "Seri: V No: 68 Aracı Kurumlarda Uygulanacak İç Denetim Sistemine İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ"e aykırılıktan dolayı payları BIST'te işlem gören şirketlere 1 adet 10.980 ₺ tutarında İPC verilmiştir. Söz konusu İPC uygulaması 2006 yılında gerçekleşmiştir.

Tablo 1'de görüldüğü üzere, "Seri: VI No: 11 Gayrimenkul Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliği"ne aykırılık nedeniyle BIST'te işlem gören şirketlere 2 adet İPC verilmiştir. Söz konusu İPC'ler 2010 yılında 33.600 ₺ ve 2012 yılında 18.492 ₺ tutarlarında uygulanmıştır. Bu İPC'ler toplam 52.092 ₺ tutarındadır.

Tablo 1'de görüldüğü gibi, "Seri: VI No: 15 Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliği"ne aykırılık dolayısıyla payları BIST'te işlem gören şirketlere 1 adet 20.000 ₺ tutarında İPC verilmiştir. Söz konusu İPC 2013 yılında uygulanmıştır.

Tablo 1'de görüldüğü üzere, "Seri: VI No: 30 Menkul Kıymet Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliği"ne aykırılık nedeniyle, payları BIST'te işlem gören şirketlere 1 adet 20.389 ₺ tutarında İPC verilmiştir. Bu İPC 2012 yılı içerisinde verilmiştir.

Tablo 1’de görüldüğü üzere, “Seri: VIII No: 39 Özel Durumların Kamuya Açıklanmasına İlişkin Esaslar Tebliği”ne aykırılık nedeniyle payları BIST’te işlem gören şirketlere 2006 yılında 11 adet toplam 216.860 ₺, 2008 yılında 4 adet toplam 78.196 ₺, 2009 yılında 7 adet toplam 219.232 ₺, 2010 yılında 2 adet toplam 45.632 ₺, 2011 yılında 1 adet 71.836 ₺, 2012 yılında 1 adet 80.400 ₺ ve 2013 yılında 1 adet 300.000 ₺ tutarında İPC verilmiştir. Söz konusu İPC’lerin toplam tutarı 1.012.156 ₺’dir.

Tablo 1’de görüldüğü gibi, “Seri: VIII No: 54 Özel Durumların Kamuya Açıklanmasına İlişkin Esaslar Tebliği”ne aykırılık nedeniyle payları BIST’te işlem gören şirketlere 2009 yılında 3 adet toplam 83.760 ₺, 2011 yılında 11 adet toplam 2.522.968 ₺, 2012 yılında 7 adet 473.529 ₺ ve 2013 yılında 10 adet toplam 967.382 ₺ tutarında İPC uygulanmıştır. Bu İPC’lerin toplam tutarı 4.047.639 ₺’dir.

Tablo 1’de görüldüğü üzere, “Seri: X No: 22 Sermaye Piyasasında Bağımsız Denetim Standartları Hakkında Tebliğ”e aykırılık nedeniyle payları BIST’te işlem gören şirketlere 1 adet 38.672 ₺ İPC verilmiştir. Söz konusu İPC 2008 yılında uygulanmıştır.

Tablo 1’de görüldüğü üzere, “Seri: XI No: 1 Sermaye Piyasasında Mali Tablo ve Raporlara İlişkin İlke ve Esaslar Hakkında Tebliğ”e aykırılık nedeniyle payları BIST’te işlem gören şirketlere 1 adet 10.000 ₺ tutarında İPC verilmiştir. Söz konusu İPC uygulaması 2006 yılında gerçekleşmiştir.

Tablo 1’de görüldüğü üzere, “Seri: XI No: 25 Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ”e aykırılık dolayısıyla payları BIST’te işlem gören şirketlere 2009 yılında 4 adet toplam 87.340 ₺ ve 2012 yılında 1 adet 11.836 ₺ İPC verilmiştir. Söz konusu İPC’lerin toplam tutarı 99.176 ₺’dir.

Tablo 1’de görüldüğü üzere, “Seri: XI No: 29 Sermaye Piyasasında Finansal Raporlamaya İlişkin Esaslar Tebliği”ne aykırılık nedeniyle, payları BIST’te işlem gören şirketlere 2009 yılında 1 adet 45.504 ₺, 2010 yılında 1 adet 16.800 ₺, 2012 yılında 5 adet toplam 602.732 ₺ ve 2013 yılında 2 adet toplam 421.846 ₺ İPC verilmiştir. Söz konusu İPC’lerin toplam tutarı 1.086.882 ₺’dir.

Tablo 1’de görüldüğü gibi, SPK tarafından alınan kararlara aykırılık nedeniyle payları BIST’te işlem gören şirketlere; 2008 yılında 2 adet toplam 26.836 ₺, 2009 yılında 9 adet toplam 242.800 ₺, 2010 yılında 4 adet toplam 280.068 ₺, 2011 yılında 2 adet toplam 131.634 ₺, 2012 yılında 1 adet 20.389 ₺ ve 2013 yılında 6 adet toplam 634.944 ₺ İPC verilmiştir. Söz konusu İPC’lerin toplam tutarı 1.336.671 ₺’dir.

Tablo 1’de görüldüğü üzere, muhasebe düzenlemelerine aykırılık nedeniyle payları BIST’te işlem gören şirketlere 2012 yılında 3 adet toplam 155.078 ₺ İPC verilmiştir.

Tablo 1’de görüldüğü gibi, kanun (SPKn) hükmüne aykırılık nedeniyle yalnızca payları BIST’te işlem gören şirketlere 1 adet İPC verilmiştir. Söz konusu İPC uygulaması, 2007 yılında 11.836 ₺ tutarında gerçekleşmiştir.

Tablo 1’de görüldüğü üzere, özel durum açıklamalarına ilişkin rehber aykırılık nedeniyle payları BIST’te işlem gören şirketlere 3 adet 380.000 ₺ İPC verilmiştir. Söz konusu İPC uygulaması, 2013 yılı içerisinde gerçekleşmiştir.

SONUÇ

Ülkemizde, sermaye piyasaları üzerinde denetim, gözetim, düzenleme, inceleme ve araştırma yapmakla yükümlü en yetkili kurum SPK’dır. SPK; yatırımcı şikayetleri, BIST ve diğer kamu kuruluşlarının bildirimleri, basında çıkan haberler ve ekonomide yaşanan gelişmeler üzerine yetki alanına giren şirketler ve şahıslar üzerinde denetim faaliyetinde bulunur. Denetimler sonucunda şirketler ya da şahıslara, idari para cezası, işlem yasağı, ihtiyati tedbir ya da ihtiyati haciz, savcılıklara suç duyurusu vb. yaptırımlar uygulayabilir. SPK’nın denetim faaliyeti ile ulaşılmak istenen amaçlar; sermaye piyasalarında faaliyet gösteren şirketler arasında adil rekabetin temin edilmesi, piyasaların güven, şeffaflık, istikrar içinde çalışmasının sağlanması, kamunun aydınlatılması, denetimlerde saptanan aksaklıklar ve sorunlar doğrultusunda, mevzuatta gerekli düzenlemelerin ve yeniliklerin yapılması olarak sayılabilir.

Çalışmada, SPK’nın 2006-2013 yılları arasında payları BIST’te işlem gören şirketlere, hangi mevzuata aykırılık nedeniyle idari para cezası verdiği incelenmiştir. Toplanan veriler ışığında tarafımızdan oluşturulan tablo değerlendirilip yorumlanarak SPK’nın, BIST’te işlem gören şirketlere, hangi mevzuata aykırılık nedeniyle idari para cezası verdiği belirlenmiştir.

Çalışma sonucunda, SPK’nın seçilen yıllar arasında; 19 farklı tebliğ ile 19 farklı SPK tarafından alınan karara aykırılık, 1 adet SPKn hükmüne aykırılık, muhasebe düzenlemelerine aykırılık ve SPK tarafından çıkarılan Özel Durum Açıklamalarına İlişkin Rehber’e aykırılık nedeniyle payları BIST’te işlem gören şirketlere İPC uyguladığı tespit edilmiştir. Bahsi geçen İPC’ler toplam 11.708.821 ₺ tutarındadır.

Çalışmada dikkat çeken hususlardan birisi, SPK tarafından payları BIST’te işlem gören şirketlere en çok özel durum açıklamalarını düzenleyen mevzuat hükümlerine aykırılık

nedeniyle ceza verilmiş olmasıdır. “Seri: VIII No: 54 Özel Durumların Kamuya Açıklanmasına İlişkin Esaslar Tebliği”ne aykırılık nedeniyle verilen 31 adet ceza sonucunda toplam 4.047.639 ₺ tutarında İPC uygulamasında bulunulmuştur. Bu tebliği 24 adet, toplam 1.336.671 ₺ tutarındaki İPC ile SPK tarafından alınan karara aykırılık nedeniyle verilen cezalar takip etmiştir. “Seri: VIII No: 39 Özel Durumların Kamuya Açıklanmasına İlişkin Esaslar Tebliği”ne aykırılık nedeniyle de 27 adet toplam 1.012.156 ₺ tutarında İPC verilmiştir. Seri: VIII No: 54 sayılı tebliğ 2009 yılında yayınlanmış ve Seri: VIII No: 39 sayılı tebliğin yürürlüğünü ortadan kaldırmıştır. Dolayısıyla bu tebliğler, hükümleri itibariyle tek bir tebliğ olarak düşünülebilir. Ek olarak, yine özel durum açıklamalarını düzenleyen Özel Durum Açıklamalarına İlişkin Rehber’e aykırılık nedeniyle de payları BIST’te işlem gören şirketlere 3 adet toplam 380.000 ₺ tutarında İPC verilmiştir. Bu durum, SPK’nın özel durum açıklamalarına verdiği önemi göstermektedir. Özel durum açıklamalarının, şirketle ilgili karar alıcıların kararlarını etkileme gücünde dikkate alındığında SPK’nın nedenli hassas olduğu kolaylıkla anlaşılabilir. SPK denetim faaliyetleri ile sermaye piyasalarına ve bu piyasalarda rol alan tüm kesimlere güven vermekte, şeffaf ve etkin piyasaların oluşmasına önemli katkılar sağlamaktadır.

KAYNAKÇA

- 2499 sayılı Mülga Sermaye Piyasası Kanunu (1981, 30 Temmuz) *T. C. Resmi Gazete*, 17416.
- 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu (2012, 30 Aralık) *T. C. Resmi Gazete*, 28513.
- Akgül, B. A. (2000) *Türk Denetim Kurumları*, İstanbul: Türkmen Kitabevi.
- Çetin, N., Töremiş, H. E. ve Cantimur, Z. (2014) *6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun Sistemik Analizi*, Ankara: Yetkin Yayınları.
- Ergincan, Y. (2013) "Sermaye Piyasası Kurumları", *Sermaye Piyasaları ve Finansal Kurumlar*, Ed.: V. Akgiray ve F. Temizel, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, 82-110.
- Karakaş, M. (2008) "Devletin Düzenleyici Rolü ve Türkiye'de Bağımsız İdari Otoriteler", *Maliye Dergisi*, (154), 99-120.
- Karan, M. B. (2001) *Yatırım Analizi ve Portföy Yönetimi*, Ankara: Gazi Kitabevi.
- SEC: What We Do (2014) <http://www.sec.gov/about/whatwedo.shtml> (Erişim Tarihi: 18.04.2014).
- SPK (1982) "Sermaye Piyasası Kurulu Teşkilat, Görev ve Çalışma Esasları Yönetmeliği", *T. C. Resmi Gazete*, 17734.
- SPK (2014) "Piyasa Bozucu Eylemler Tebliği (Seri: VI, No: 104.1)", *T. C. Resmi Gazete*, 28889.
- SPK (2014) *SPK 2013 yılı Faaliyet Raporu*.
<http://www.spk.gov.tr/displayfile.aspx?action=displayfile&pageid=1085&submenuheader=null> (Erişim Tarihi: 30.08.2014).
- SPK: İdari Para Cezaları (2014)
<http://www.spk.gov.tr/apps/DavalarYasaklilar/idariparacezolari.aspx?submenuheader=-1> (Erişim Tarihi: 02.09.2014).
- SPK: Kurulun Temel Fonksiyonları (2014)
<http://www.spk.gov.tr/indexcont.aspx?action=showpage&showmenu=yes&menuid=0&pid=0&subid=2&submenuheader=0> (Erişim Tarihi: 25.08.2014).
- Yahyaoğlu, G. ve Korkmaz, M. (2012) "T.C. Merkez Bankası, Sermaye Piyasası Kurulu ve Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun, Kamu Kesiminde Finansal Piyasalara Müdahalesinin, Bankacılık Hukuku Açısından Değerlendirilmesi", *Akademik Bakış Dergisi*, (28), 1-18.
- Yasin, M. (2002) *Sermaye Piyasası Kurulu ve İşlemleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.